

بررسی تاثیر استقلال کمیته حسابرسی بر ریسک سیستماتیک مطلوب و نامطلوب

حمید رستمی^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۱۰ تاریخ چاپ: ۱۴۰۴/۰۵/۱۸

چکیده

کمیته حسابرسی یکی از سازوکارهای راهبری شرکتی است که در رابطه با نقش و ویژگی های آن در پایش و راهبری ریسک واحدهای تجاری شواهد اندکی وجود دارد. بدین منظور، در این پژوهش به بررسی تاثیر استقلال کمیته حسابرسی بر ریسک سیستماتیک مطلوب و نامطلوب پرداخته شده است. در این تحقیق تعداد ۱۱۶ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در دوره زمانی ۱۴۰۲-۱۳۹۸ بررسی شده است. جهت آزمون فرضیه ها از مدل های رگرسیون پانلی استفاده شده، یافته های پژوهش نشان می دهد که استقلال کمیته حسابرسی با ریسک و ریسک سیستماتیک مطلوب و نامطلوب رابطه منفی معناداری دارد.

واژگان کلیدی

استقلال کمیته حسابرسی، ریسک سیستماتیک مطلوب و نامطلوب

۱. گروه حسابداری، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. HamidRostami118@gmail.com

مقدمه

کمی سازی ریسک برای نخستین بار توسط مارکویتز صورت گرفته است نظریه پرتفوی مارکویتز سعی دارد رفتار سرمایه گذاران را براساس دو پارامتر میانگین و واریانس (به عنوان معیارهای بازدهی و ریسک) توزیع بازدهی تبیین کند. در این چارچوب، رفتار سرمایه گذاران تابع مطلوبیتی را بیشینه میکند که به میانگین و واریانس بازدهی پرتفوی بستگی دارد. در این مدل، واریانس به عنوان معیار ریسک در نظر گرفته می شود. استفاده از معیار میانگین واریانس، مستلزم دو شرط دارا بودن توزیع نرمال (تقارن توزیع بازدهی) و نیز درجه دوم یا سهمی بودن تابع مطلوبیت افراد (یا توزیع بیضوی بازده های همزمان) است. بنابراین در شرایطی که نرمال بودن و تقارن توزیع بازدهی مورد تردید باشد، استفاده از واریانس و به تبع آن چارچوب رفتاری میانگین واریانس منطقی و موجه نخواهد بود. در مدل میانگین واریانس دو قسمت ریسک (نوسانات مثبت و ریسک نامطلوب) به یک اندازه جریمه می شوند و اهمیت یکسانی دارند (مارکویتز، ۱۹۹۱). از طرفی یکی از ساختارهای راهبری شرکتی برای رسیدن به اهداف از پیش تعیین شده، حسابرس داخلی و کمیته حسابرسی می باشد. به طور کلی حسابرسان افرادی هستند که می توانند از جانب حرفه ای که مزایای خودگردانی را در تملک دارد به نحوی عمل نمایند که از فعالیت های ناهمگون بکاهد و حتی رویه های عملی که باید در هر حسابرسی وجود داشته باشند را مجاز بدانند (دیویس و روت اشتاین، ۲۰۰۶). به طور کلی میتوان حسابرس داخلی را پارادایمی^۱ جدید در ادبیات راهبری شرکتی برشمرد که بر اساس الزامات و رهنمودها، دامنه مسئولیت های آن نسبت به سایر سازوکارها با توجه به عدم اطمینان محیط تجاری در حال گسترش است. بر همین اساس با توجه به نقشی که کمیته حسابرسی بر ریسک سیستماتیک مطلوب و نامطلوب دارند این مطالعه برای شفاف سازی موضوع در ادامه به بیان مساله، پیشینه پژوهش، فرضیات، یافته ها و نهایتاً نتیجه گیری و پیشنهادات تحقیق می پردازد.

بیان مساله و پیشینه پژوهش

پیچیدگی روزافزون محیط های تجاری، تغییر و تشدید رقابت بین شرکت ها، تفکیک مالکیت از کنترل، افزایش مهارت و منفعت طلبی مدیران و ... از جمله عواملی هستند که سبب ایجاد شکاف اطلاعاتی در بازار و همچنین عدم اطمینان در محیط های تجاری شده اند. در چنین شرایطی مفهوم ریسک با فعالیتهای شرکتها پیوند خورده است. به همین جهت ارزیابی آن در تصمیم گیری های سرمایه گذاران از جایگاه با اهمیتی برخوردار است. جایگاهی که باعث شده است تا بررسی عوامل تعدیل کننده ریسک، از مباحث جذاب ادبیات مالی و حسابداری به شمار رود. بر این اساس، مفاهیمی مانند مدیریت ریسک، راهبری ریسک و کمیته ریسک در پوشش ساختارهایی از جمله راهبری شرکتی به ابزارهایی جهت تعدیل ریسک شرکت ها تبدیل شده اند (کیان و فقیه، ۱۳۹۷). به گونه ای که جان و یاست^۲ (۲۰۱۳) از راهبری شرکتی به عنوان ساختاری نام برده اند که مانع از انجام پروژه های با خالص ارزش فعلی (NPV) منفی یا از دست دادن پروژه های با NPV مثبت، کاهش منفعت طلبی مدیران، ایجاد شفافیت و اعتباردهی بیشتر صورتهای مالی می شود که ممکن است منجر به کنترل ریسک واحدهای تجاری گردد. بنابراین، چنین ساختاری برای کاهش عدم اطمینان و همچنین افزایش اتکای اطلاعات به بازار ایجاد شده است تا درک سرمایه گذاران از ریسک را کاهش دهد. به طور کلی میتوان کمیته حسابرسی را پارادایمی جدید در ادبیات راهبری شرکتی برشمرد که بر اساس الزامات و رهنمودها،

1 Paradigm

2 John and Yost

دامنه مسئولیت های آن نسبت به سایر سازوکارها با توجه به عدم اطمینان محیط تجاری در حال گسترش است. بازننگری ادبیات کمیته حسابرسی نشان می دهد که این کمیته منجر به بهبود کیفیت افشاء اعم از اجباری (هو و همکاران^۱، ۲۰۰۱) و اختیاری (آختارودین و هارون^۲، ۲۰۱۰)، هدفمند نمودن پرداخت هایی مانند تقسیم سود (بوشمن و اسمیت^۳، ۲۰۰۱)، بهبود کنترل های داخلی (ژانگ و همکاران^۴، ۲۰۰۷)، کاهش مدیریت سود (کوهن و زاروین^۵، ۲۰۰۸)، کاهش درماندگی مالی (رحمت و اسکندر^۶، ۲۰۰۹)، کاهش عدم تقارن اطلاعاتی (آختارودین و هارون^۷، ۲۰۱۰)، بهبود عملکرد (بانسال و شارما^۸، ۲۰۱۶) و محافظه کاری بیشتر (سولتانا^۹، ۲۰۱۵) و ... می شود. از سوی دیگر، آبرناتی و همکاران^۹ (۲۰۱۴) معتقدند که ایفای نقش مطلوب کمیته حسابرسی مستلزم ترکیب مناسبی از ویژگی هایی است که اعضای این کمیته باید از آنها برخوردار باشند. به عنوان نمونه، بازننگری ادبیات نشان می دهد که ویژگی استقلال اعضای کمیته حسابرسی منجر به افزایش فرصت های رشد و کاهش گزارش زیان های متوالی (کلین^{۱۰}، ۲۰۰۲) و همچنین بهبود افشاء و ارائه اطلاعات درباره وضعیت مالی شرکت هایی که با بحران مالی روبرو هستند (کارسلو و نیل^{۱۱}، ۲۰۰۳) شده است. در ادبیات پژوهش، سنگ بنای اثربخشی کمیته حسابرسی (آبرناتی و همکاران، ۲۰۱۴ - کوهن و زاروین، ۲۰۱۱) و همچنین عامل بازدارنده در فرصت طلبی و منفعت طلبی مدیران (بانسال و شارما، ۲۰۱۶) استقلال اعضای آن به شمار می رود. بیزلی^{۱۲} (۱۹۹۶) معتقد است که یک کمیته حسابرسی مستقل کمتر قربانی تقلب های مالی شرکت ها می شود. در همین راستا، ابوت و پارکر^{۱۳} (۲۰۰۰) نیز بیان می کنند در شرکت های دارای کمیته حسابرسی مستقل احتمال کمتری وجود دارد که SEC بابت گزارشگری مالی متقلبانه یا گمراه کننده آنها را توییح و یا جریمه نمایند. کلین (۲۰۰۲) معتقد است که استقلال کمیته حسابرسی منجر به افزایش کیفیت سود شرکت ها می شود. که ممکن است دلیل آن نتیجه پژوهش دیویدسون و همکاران (۲۰۰۴) باشد که از استقلال کمیته حسابرسی به عنوان عامل کاهش مدیریت سود تعبیر نموده اند. پومروی^{۱۴} (۲۰۰۸) نیز معتقدند هر چه استقلال کمیته حسابرسی بیشتر باشد، عملکرد آنها مطلوب تر است.

با توجه به تقسیم بندی های صورت گرفته از ریسک در کتب مختلف، ریسک به دو قسمت کلی تقسیم می شود. دسته اول ریسک مربوط به بازار سرمایه است که از آن جمله می توان به ریسک نوسان نرخ بهره، ریسک تورم، ریسک نرخ ارز و... اشاره کرد. دسته دوم ریسک بازار محصول است که شامل انواع ریسک در سطوح عملیاتی می باشد. البته این تقسیم بندی به مفهوم جدایی ریسک ها نیست بلکه کلیه ریسک ها با یکدیگر مرتبط می باشند و به هم تاثیر می گذارند (کشاورز و موسوی، ۱۳۹۰). بنابراین به دسته اول ریسک که از نوسان نرخ ارز، ریسک سیاسی و... نشات می گیرد، ریسک سیستماتیک یا اجتناب ناپذیر می گویند و به دسته دوم که به یک یا چند ورقه بهادار خاص اثر می گذارد مانند

1 Ho

2 Akhtaruddin and Haron

3 Bushman & Smith

4 Zhang

5 Cohen and Zarowin

6 Rahmat and Iskandar

7 Bansal and Sharma

8 Sultana

9 Abernathy

10 Klein

11 Carcello and Neal

12 Beasley

13 Abbott and Parker

14 Pomeroy

ریسک اعتباری، ریسک تجاری و... ریسک غیر سیستماتیک یا اجتناب پذیر می گویند. در تحقیقات اخیر از ریسک سیستماتیک تقسیم بندی جدیدی نیز ارائه شده است که عبارت است از ریسک سیستماتیک نامطلوب و ریسک سیستماتیک مطلوب، دسته اول حساسیت بازدهی دارایی سرمایه ای را هنگامی که بازار رو به پایین است، اندازه گیری می کند. به عبارت دیگر حساسیت بازدهی دارایی نسبت به بازار فقط در شرایط افت و کاهش بازار اندازه گیری می شود، دسته دوم حساسیت بازدهی دارایی سرمایه ای را هنگامی که بازار رو به بالا است اندازه گیری می کند (صادقی و همکاران، ۱۳۸۹). با توجه به استدلال های مطرح شده و اهمیت ریسک و نقشی که این مهم می تواند بر شکست و موفقیت عملیات حسابرسی داشته باشد این تحقیق بر آن است که به بررسی تاثیر استقلال کمیته حسابرسی بر ریسک سیستماتیک مطلوب و نامطلوب بپردازد، در ادامه پیشینه های مرتبط با عنوان اصلی پژوهش به شرح زیر ارائه می گردد:

ژان چی (۲۰۱۱)، رابطه بین ریسک سیستماتیک و محافظه کاری را مورد آزمون قرار داد و برای محاسبه ریسک سیستماتیک از مدل capm و برای اندازه گیری محافظه کاری از مدل باسو استفاده نمود او به این نتیجه رسید که بین ریسک سیستماتیک و محافظه کاری رابطه منفی وجود دارد همچنین شدت این رابطه در ریسک سیستماتیک نامطلوب نسبت به ریسک سیستماتیک مطلوب، بیشتر است. المهدی و همکاران^۱ (۲۰۱۳) در پژوهش خود تحت عنوان ارتباط بین ویژگی های کمیته حسابرسی و عدم تقارن اطلاعاتی چنین نتیجه گیری نموده اند که این ویژگی ها منجر به کاهش عدم تقارن اطلاعاتی شرکت در بازار می شود. دی والامینک و سارنز^۲ (۲۰۱۵) ارتباط ویژگی های کمیته حسابرسی با کیفیت گزارشگری مالی را مورد مطالعه قرار داده اند. نتایج آنها نشان داد که ویژگی های کمیته حسابرسی منجر به بهبود کیفیت گزارشگری مالی شرکت می شود. ژائو و همکاران^۳ (۲۰۱۶) پژوهش به ارتباط بین ویژگی های کمیته حسابرسی و هزینه سرمایه پرداختند. نتایج پژوهش بیانگر این بوده است که اندازه کمیته حسابرسی رابطه مستقیم، تخصص های مالی و تعداد جلسات کمیته رابطه معکوس با هزینه سرمایه دارند. هوانگ^۴ (۲۰۱۸) در تحقیقی به بررسی تاثیر کمیته حسابرسی بر انواع ریسک سیستماتیک در بورس سهام تایوان پرداختند وی در این تحقیق دریافت که پس از تأسیس اولیه کمیته های حسابرسی، ریسک سیستماتیک مطلوب و نامطلوب به طور کلی در شرکتها ناچیز است، همچنین نتایج جانبی این تحقیق حاکی از آن است که دولتی بودن شرکت بر تغییرات ریسک سیستماتیک برای شرکت های با رشد پایین تأثیر می گذارد. پورتتی و همکاران^۵ (۲۰۱۹) تاثیر محتوای اطلاعاتی اعلان های سود بر استقلال کمیته حسابرسی در اروپای غربی را بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که بین محتوای اطلاعاتی اعلان های سود و استقلال کمیته حسابرسی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. لیو و همکاران^۵ (۲۰۲۴) در پژوهشی به بررسی تأثیر عدم قطعیت سیاست های اقتصادی بر ریسک سیستماتیک با استفاده از نمونه ای از ۶۱۶ بانک پرداختند. آنها در این پژوهش دریافتند که به طور کلی عدم اطمینان بر ریسک سیستماتیک تاثیر منفی دارد. همچنین آنها دریافتند که شواهد به افزایش نگرانی ها در مورد بی ثباتی مالی ناشی از ریسک در دوران عدم قطعیت اقتصادی کمک می کند.

فخاری و رضایی پیشه نونی (۱۳۹۶) در پژوهشی تاثیر تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی را بر محیط اطلاعاتی شرکت ها مورد آزمون قرار داده اند. نتایج نشان داد که بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و محیط اطلاعاتی

1 El. Mehdi

2 De Vlaminck and Sarens

3 Xiao

4 Porette and et al

5 Liu and et al

شرکت ها رابطه وجود دارد و تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی باعث بهبود محیط اطلاعاتی شرکت و افزایش شاخص سنجش آن می گردد. کامیابی بوژمهرانی (۱۳۹۶) در بررسی خود، اثر ویژگی های کمیته حسابرسی بر افشای اختیاری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران مورد مطالعه قرار دادند و نتایج تحقیق آنها نشان داد که بین ویژگی های کمیته حسابرسی (استقلال، تخصص مالی، تجربه و) با افشای اختیاری توسط شرکت ها رابطه معناداری وجود ندارد. کیا و فقیه (۱۳۹۷) در تحقیقی به بررسی تأثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر ریسک شرکت می پردازد داده های ترکیبی از سوال ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۳ در بورس اوراق بهادار تهران مورد بررسی قرار گرفته است. جهت سنجش ریسک از معیار نوسان پذیری بازده سهام که از طریق الگوی ناهمسانی شرطی خود رگرسیونی تعمیم یافته اندازه گیری میشود، استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان داد که تخصص حسابداری و استقلال کمیته حسابرسی بر نوسان پذیری بازده سهام به عنوان معیار ریسک تاثیر مثبت دارند. دسینه و همکاران (۱۳۹۹) در تحقیقی به بررسی تأثیر معیارهای مبتنی بر حسابداری ویژگی های سود بر ریسک نامطلوب سود پرداختند. در این تحقیق، داده های مربوط به ۱۱۹ شرکت منتخب پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته اند. بر مبنای نمونه انتخابی و استفاده از آزمون های رگرسیونی چندگانه، به جز ویژگی هموارسازی سود، سایر معیارهای مبتنی بر حسابداری ویژگی های سود با ریسک نامطلوب سود دارای رابطه معنی دار بوده است. هاتف و صالح اردستانی (۱۴۰۳) در پژوهشی به بررسی تاثیر متغیر های کلان اقتصادی بر ریسک سیستماتیک مشاهده نشده با استفاده از فیلتر کالمن پرداختند. با توجه به نتیجه بدست آمده میتوان گفت کلیه متغیرها دارای رابطه معناداری با ریسک سیستماتیک مشاهده نشده در مدل دارند. سپس با استفاده از تحلیل داده ها اقدام به بررسی فرضیات شد که نتایج به دست آمده در ارتباط با آماره و سطح معناداری نشان از تایید کلیه فرضیات در راستای تاثیر متغیرهای اقتصادی در مولفه ها تورم، رشد اقتصادی، نرخ ارز، شاخص بازار بورس و حجم پول بر ریسک سیستماتیک مشاهده نشده را نشان داد. همچنین اثر متغیرهای مختلف و در نهایت تخمین ضرایب نشان از این داشت که بیشترین ضریب در بین متغیرها در ارتباط با شاخص تورم و بازار بورس می باشد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، از نوع پژوهش های کاربردی محسوب می شود. هدف پژوهش های کاربردی توسعه دانش کاربردی در یک زمینه خاص است. به عبارت دیگر پژوهش های کاربردی به سمت کاربرد عملی دانش هدایت می شوند. همچنین از نظر نحوه گردآوری داده ها این پژوهش توصیفی (از آن جهت که به شناخت بیشتر شرایط موجود و یاری دادن به فرایند تصمیم گیری می انجامد) و از نوع همبستگی می باشد. زیرا میزان وابستگی متغیر وابسته و متغیر مستقل را نسبت به هم بررسی می کند. روش پژوهش به صورت استقرایی است که در آن مبانی نظری و پیشینه پژوهش از راه کتابخانه، مقاله و اینترنت جمع آوری شده و در رد یا اثبات فرضیه پژوهش با بکارگیری روش های آماری مناسب، از استدلال استقرایی در تعمیم نتایج استفاده می گردد. در این پژوهش، برای آزمون فرضیه از داده ها به صورت سال - شرکت استفاده خواهد شد.

جامعه آماری پژوهش

جامعه آماری پژوهش، شامل تمامی شرکت های پذیرفته شده در بورس و فرابورس اوراق بهادار تهران است که برای انتخاب آن تعدیل هایی به شرح زیر لحاظ شده است. ۱- سال مالی شرکت ها منتهی به پایان اسفند ماه باشد؛ ۲- طی

قلمرو زمانی پژوهش، توقف فعالیت نداشته و دوره مالی خود را تغییر نداده باشند؛ ۳- با توجه به محدودیت های اطلاعاتی، جزء شرکت های بازار پایه فرابورس نباشند؛ ۴- جزء شرکت های سرمایه گذاری (هلدینگ) و واسطه گری مالی (لیزینگ و بانک) و بیمه نباشند؛ ۵- طی دوره زمانی پژوهش، وقفه معاملاتی بیش از شش ماه نداشته و اطلاعات آنها برای حداقل یک سال در دسترس باشد. پس از اعمال تعدیل های فوق، ۱۱۶ شرکت در جامعه آماری این پژوهش قرار گرفت. قلمرو زمانی پژوهش، ۵ دوره مالی (از سال ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۲) و ۵۸۰ سال- شرکت می باشد. لازم به ذکر است که داده ها با استفاده از نرم افزار ره آورد نوین و اطلاعات منتشر شده شرکت ها در شبکه کدال و آرشیو معامله های سازمان بورس اوراق بهادار جمع آوری شده است.

فرضیات پژوهش

یکی از ابزارهای راهبری شرکتی که فعالیت های مربوط به فرآیند ریسک (شامل شناسایی، ارزیابی، مدیریت و کنترل) در آن نهادینه شده است، کمیته حسابرسی است (ان جی و همکاران^۱، ۲۰۱۲). به طوری که، در بند ۱ ماده ۲ منشور کمیته حسابرسی، مدیریت ریسک به عنوان یکی از اهداف تشکیل این کمیته بیان شده است. همچنین براساس بند ۳ ماده ۶ این منشور نیز عنوان شده است که کسب اطمینان معقول از اثربخشی فرآیند مدیریت ریسک یکی از مسئولیت های کمیته حسابرسی است (سازمان بورس و اوراق بهادار، ۱۳۹۱). به طور کلی شرکت های خصوصی بخشی از اقتصاد ایران را تشکیل می دهند. با توجه با این که روند خصوصی سازی با اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی شتاب بیشتری گرفته است. لزوم ایجاد کمیته حسابرسی منجر به کاهش پیچیدگی عملیات حسابداری و سهولت در پذیرش سهام شرکتها در بورس اوراق بهادار تهران می شود (رستمی، ۱۴۰۳). همچنین تاثیر استقلال کمیته حسابرسی بر ریسک سیستماتیک مطلوب و نامطلوب آثار مستقیمی بر استراتژی بهینه سازی بنگاه های اقتصادی دارد (گولن و لو^۲، ۲۰۱۶). لذا بر اساس مبانی نظری اشاره شده فرضیات پژوهش به شرح زیر می باشد:

فرضیه ۱- بین استقلال کمیته حسابرسی و ریسک سیستماتیک رابطه منفی معنی داری وجود دارد.

فرضیه ۱-۱: بین استقلال کمیته حسابرسی و ریسک سیستماتیک مطلوب رابطه منفی معنی داری وجود دارد.

فرضیه ۱-۲: بین استقلال کمیته حسابرسی و ریسک سیستماتیک نامطلوب رابطه منفی معنی داری وجود دارد.

متغیرهای تحقیق و تعاریف عملیاتی آنها

با توجه به اینکه این تحقیق به بررسی تأثیر استقلال کمیته حسابرسی بر ریسک سیستماتیک مطلوب و نامطلوب می پردازد لذا نحوه اندازه گیری متغیرهای مستقل، وابسته و در نهایت کنترلی به شرح زیر در نظر گرفته شده که در مدل های آماری قابل رویت می باشد.

مدل آزمون فرضیه اصلی اول:

$$BETA_{it} = \beta_0 + \beta_1 ACI_{it} + \beta_2 SIZE + \beta_3 LEV + \beta_4 ROE + \beta_5 LOSS + \beta_6 AGE + \beta_7 BIG + \beta_8 VOL + e_{it}$$

مدل آزمون فرضیه فرعی اول:

$$USR_{it} = \beta_0 + \beta_1 ACI_{it} + \beta_2 SIZE + \beta_3 LEV + \beta_4 ROE + \beta_5 LOSS + \beta_6 AGE + \beta_7 BIG + \beta_8 VOL + e_{it}$$

1 enji and et al

2 Gulen and lon

مدل آزمون فرضیه فرعی دوم:

$$FSR_{it} = \beta_0 + \beta_1 ACI_{it} + \beta_2 SIZE + \beta_3 LEV + \beta_4 ROE + \beta_5 LOSS + \beta_6 AGE + \beta_7 BIG + \beta_8 VOL + e_{it}$$

ACI: شاخص استقلال کمیته حسابرسی شرکت *i* در سال *t*

BETA: شاخص ریسک سیستماتیک شرکت *i* در سال *t*

USR: شاخص ریسک سیستماتیک نامطلوب شرکت *i* در سال *t*

FSR: شاخص ریسک سیستماتیک مطلوب شرکت *i* در سال *t*

SIZE: شاخص اندازه شرکت *i* در سال *t*: که از طریق لگاریتم طبیعی کل دارایی ها در پایان دوره مالی محاسبه می شود.

LEV: اهرم مالی شرکت *i* در سال *t*: که از طریق نسبت کل بدهی ها به کل دارایی ها در پایان دوره محاسبه می شود.

ROE: نسبت سود خالص به کل دارایی ها شرکت *i* در سال *t*

LOSS: زیان ده بودن شرکت *i* در سال *t*

AGE: لگاریتم عمر شرکت *i* در سال *t*: عمر شرکت از طریق لگاریتم طبیعی تعداد سال های سپری شده از تاریخ تأسیس شرکت تا سال مد نظر محاسبه می شود.

BIG: شاخص کیفیت حسابرسی شرکت *i* در سال *t* است که برای محاسبه آن اگر در سال- شرکت مورد بررسی سازمان حسابرسی، حسابرسی شرکت را عهده دار باشد از متغیر مجازی ۱ (یک) و در غیر اینصورت از متغیر مجازی ۰ (صفر) استفاده می شود.

VOL: لگاریتم میانگین حجم معاملات سهام سالانه شرکت *i* در سال *t* است که برای محاسبه آن از حجم معاملات سهام در طول سال مورد بررسی میانگین و نهایتاً لگاریتم گرفته می شود.

e: مقدار خطای مدل شرکت *i* در سال *t*

نحوه اندازه گیری متغیر مستقل

واژه استقلال در ادبیات راهبری شرکتی اغلب به عنوان جایگزینی برای شفافیت و افشای اطلاعات بکار گرفته شده است. ممکن است به خاطر همین موضوع باشد که در پژوهش های مرتبط با عملکرد شرکت ها، استقلال کمیته حسابرسی که تابع استقلال هیات مدیره است، بعنوان یکی از معیارهای تأثیرگذار بر آن مطرح می گردد. در این پژوهش، استقلال کمیته حسابرسی برابر است با نسبت اعضای غیر موظف (مستقل) کمیته حسابرسی به مجموع اعضای کمیته شرکت (آبرناتی و همکاران، ۲۰۱۴).

نحوه اندازه گیری متغیرهای وابسته

متغیرهای وابسته در این پژوهش ریسک سیستماتیک است، از آنجایی که در این پژوهش برای محاسبه شاخص ریسک سیستماتیک سهام شرکت پرداخته ایم، لازم است برای محاسبه یک ورقه بهادار از مدل بازار (ایجاد شده توسط ویلیام شارب^۱، ۱۹۶۴) که ژان چی (۲۰۱۱) و موسوی و کشاورز (۱۳۹۰) از آن استفاده کرده اند، به شکل کلی زیر استفاده نمایم:

$$R_{it} = \alpha_i + \beta_i * R_{mt} + \varepsilon_{it}$$

R_{it} = بازده ورقه بهادار شرکت i در سال t

R_{mt} = بازده پرتفوی بازار در سال t

α_i = مقدار ثابت شرکت i در سال t

β_i = ضریب رگرسیونی (بتا) شرکت i در سال t

ε_{it} = اقلام خطای تصادفی (حاصل از نمونه گیری) شرکت i در سال t

بتا (β_i) شیب رابطه رگرسیونی فوق را منعکس می نماید که به صورت زیر محاسبه می شود:

$$\beta_i = \frac{\text{cov}(r_i, r_m)}{\delta^2(r_m)}$$

که در آن r_i متوسط بازدهی شرکت، r_m متوسط بازدهی بازار و $\delta^2(r_m)$ واریانس بازدهی بازار را نشان می دهد. منظور از متوسط بازدهی میانگین یکساله می باشد.

برای محاسبه ریسک سیستماتیک مطلوب و نامطلوب، اگر میانگین بازدهی سالانه بازار شرکت کوچکتر از میانگین بازدهی کل بازار (سالانه) شرکت ها در همان سال باشد آن را ریسک سیستماتیک نامطلوب نامیم. و اگر میانگین بازدهی سالانه بازار شرکت بزرگتر از میانگین بازدهی کل بازار (سالانه) شرکت ها در همان سال باشد آن را ریسک سیستماتیک مطلوب نامیم (صادقی و همکاران، ۱۳۸۹). با توجه به اینکه ریسک سیستماتیک مطلوب و نامطلوب دارای مقدار می باشند لذا مقدار به دست آمده برای آزمون فرضیات استفاده می شود و تبدیل به متغیرهای مجازی (۰ و ۱) نمی شود.

یافته های پژوهش

به طور کلی یافته های پژوهش به دو بخش آمار توصیفی و استنباطی تقسیم بندی می شود که به شرح زیر ارائه می گردد.

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش: خلاصه وضعیت آمار توصیفی مربوط به متغیرهای تحقیق پس از غربالگری و حذف داده های پرت به شرح زیر است:

جدول (۱) آمار توصیفی مدل متغیرهای تحقیق در کل نمونه

متغیر	میانگین	میان	پیشینه	کمینه	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
شاخص ریسک سیستماتیک (BETA)	۰/۷۵۶	۰/۷۳۱	۲/۶۳۸	-۱/۱۰۹	۰/۹۴۰	۰/۱۲۱	۲/۴۸۴
شاخص استقلال کمیته حسابرسی (ACI)	۰/۵۴۸	۰/۶۶۶	۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۳۴۷	-۰/۵۷۸	۲/۰۶۹
اندازه شرکت (SIZE)	۱۴/۲۱۶	۱۴/۰۹۹	۱۹/۲۴۹	۱۰/۵۳۲	۱/۳۷۹	۰/۷۳۹	۳/۶۶۹
اهرم مالی (LEV)	۰/۶۱۰	۰/۵۹۹	۴/۰۰۲	۰/۰۹۰	۰/۲۷۳	۴/۰۸۱	۴۶/۴۶۹
نسبت سود خالص به کل	۰/۲۱۹	۰/۲۰۶	۰/۶۹۸	-۰/۴۳۳	۰/۲۶۶	-۰/۲۶۱	۲/۹۲۷

متغیر	میانگین	میان	بیشینه	کمینه	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
دارایی ها (ROE)							
لگاریتم عمر شرکت (AGE)	۳/۶۸۰	۳/۷۶۱	۴/۲۰۴	۲/۵۶۴	۰/۳۳۵	-۰/۶۹۳	۲/۸۲۳
لگاریتم میانگین حجم معاملات سهام (VOL)	۲۶/۴۳۷	۲۶/۴۴۹	۳۰/۸۳۸	۱۸/۲۸۱	۱/۶۸۰	-۰/۴۵۰	۴/۸۵۴

جدول (۲) فراوانی متغیرهای تحقیق در کل نمونه

متغیر	میانگین
زیان ده بودن شرکت (LOSS)	سال - شرکتهای دارای زیان دهی: ۸۵ سال - شرکتهای فاقد زیان دهی: ۴۹۵
شاخص ریسک سیستماتیک مطلوب و نامطلوب (FSR /USR)	سال - شرکتهای دارای ریسک سیستماتیک مطلوب: ۳۱۵ سال - شرکتهای دارای ریسک سیستماتیک نامطلوب: ۲۶۵
شاخص کیفیت حسابرسی (BIG)	سال - شرکتهای دارای کیفیت حسابرسی: ۱۲۳ سال - شرکتهای فاقد کیفیت حسابرسی: ۴۵۷

با توجه به جدول (۲) و (۳) تعداد مشاهدات سال - شرکت بر اساس داده های ترکیبی متوازن، ۵۸۰ مشاهده برابر با ۱۱۶ شرکت در ۵ سال بوده است. به طور کلی می توان شاخص های بالا را به شاخص های مرکزی، پراکندگی و سایر شاخص ها تقسیم نمود، که شاخص های مرکزی عبارت از شاخص میانگین و میان، شاخص های پراکندگی عبارت از شاخص انحراف معیار و سایر شاخص ها عبارت از شاخص بیشینه، کمینه، چولگی و کشیدگی می باشد. به طور خلاصه متغیر اهرم مالی نشان می دهد که شرکت های نمونه آماری برای ساختار سرمایه خود، ۶۱ درصد از قسمت بدهی ها، و مابقی را از قسمت حقوق صاحبان سهام تامین کرده اند. این مورد میتواند ناشی از دو دلیل باشد دلیل اول: شرکت های نمونه آماری از لحاظ تامین مالی از رتبه بالای اعتباری برخوردار هستند دلیل دوم اینکه احتمالاً تامین سرمایه از طریق حقوق صاحبان سهام تعهدآورتر است. دلیل صفر (۰) بودن متغیر استقلال کمیته حسابرسی در برخی از سال - شرکتهای به این علت است که در سال های آغازین دوره زمانی تحقیق همه شرکتهای دارای کمیته حسابرسی نبودند و همچنین در برخی از سال - شرکتهای (غالباً در سال های پایانی دوره زمانی تحقیق) اعضای کمیته حسابرسی همه موظف بوده اند. در مورد ضریب چولگی منفی برخی از متغیرها نیز میتوان گفت که این موضوع حاکی از وجود چوله به راست و تمایل این متغیرها به مقادیر کوچکتر است، همچنین مثبت بودن ضرایب کشیدگی، حکایت از این مطلب دارد که از توزیع نرمال بلندتر بوده و داده ها حول میانگین متمرکز شده است.

آزمون نرمالیت توزیع متغیرهای وابسته پژوهش: در این مطالعه برای بررسی نرمال بودن متغیرهای پژوهش از آزمون کولموگرووف - اسمیرنوف (K-S) می شود.

جدول (۳) نتایج بررسی نرمالیت توزیع متغیر وابسته

نتایج آزمون KS (نرمالیت)						متغیر
میانگین	انحراف معیار	مثبت	منفی	آماره k-Z	سطح معنی داری	
۰/۷۵۶	۰/۹۴۰	۲/۶۳۸	-۱/۱۰۹	۰/۰۳۸	۰/۰۶۸	شاخص ریسک سیستماتیک (BETA)

با توجه به جدول (۳)، بعد از آزمون نرمالیت، سطح معنی داری آماره Z آزمون KS برای متغیر وابسته (ریسک سیستماتیک) به بالاتر از ۰/۰۵ افزایش یافته بنابراین فرضیه H_0 مبنی بر نرمال بودن توزیع متغیر وابسته پذیرفته می شود و گویای آن است که متغیر وابسته تحقیق دارای توزیع نرمال می باشد لذا برای آزمون فرضیات از روش های آماری پارامتریک استفاده می گردد.

نتایج آماره های پیش فرض و آزمون فرضیات

نتایج آماره های استنباطی، برای آزمون فرضیات پژوهش به شرح زیر می باشد:

جدول (۴) نتایج بررسی نرمالیت توزیع متغیرهای وابسته

عنوان آماره	فرضیه (۱)		فرضیه (۱-۱)		فرضیه (۲-۱)	
	مقدار آماره	سطح معناداری	مقدار آماره	سطح معناداری	مقدار آماره	سطح معناداری
نتایج آماره اف وایت	۱/۴۴۸	Prob. ۰/۰۵۷	۱/۱۹۰	Prob. ۰/۲۰۷	۰/۸۵۲	Prob. ۰/۷۲۶
نتایج آماره گادفری	۰/۹۹۰	Prob. ۰/۳۷۱	۱/۵۳۱	Prob. ۰/۲۱۷	۱/۰۶۳	Prob. ۰/۳۴۶

با توجه به جدول شماره (۴) سطح معنی داری آماره White بیش از سطح خطای مورد پذیرش می باشد، لذا با مشکل ناهمسانی واریانس مواجه نیستیم. از طرفی با توجه به اینکه سطح معنی داری آماره Godfrey بیشتر از سطح خطای مورد پذیرش است لذا رگرسیون دارای مشکل خود همبستگی سریالی نمی باشد.

نتایج آزمون فرضیه اول

در فرضیه اول به دنبال بررسی رابطه بین استقلال کمیته حسابرسی با ریسک سیستماتیک می باشیم که نتایج آن به شرح زیر می باشد:

جدول (۵) نتایج برآورد مدل برای فرضیه (۱) پژوهش

نام و نماد متغیر	ضریب رگرسیون	آماره t	سطح معنی داری	آماره VIF
شاخص استقلال کمیته حسابرسی (ACI)	-۰/۲۳۳	-۲/۵۹۴	۰/۰۰۵	۱/۰۵۶
اندازه شرکت (SIZE)	-۰/۲۸۴	-۱/۴۳۸	۰/۱۵۱	۱/۷۱۴
اهرم مالی (LEV)	-۰/۰۹۱	-۰/۳۵۷	۰/۷۲۱	۱/۳۰۶

نام و نماد متغیر	ضریب رگرسیون	آماره t	سطح داری	معنی	آماره VIF
نسبت سود خالص به کل دارایی ها (ROE)	۰/۴۵۷	۲/۰۴۰	۰/۰۴۱		۱/۳۱۳
زیان ده بودن شرکت (LOSS)	۰/۲۲۹	۱/۴۶۹	۰/۱۴۲		۱/۵۸۷
لگاریتم عمر شرکت (AGE)	-۵/۳۴۰	-۴/۱۲۹	۰/۰۰۰		۱/۰۲۲
شاخص کیفیت حسابرسی (BIG)	-۰/۳۷۲	-۲/۰۲۶	۰/۰۴۴		۱/۱۳۶
لگاریتم میانگین حجم معاملات سهام (VOL)	۰/۱۴۴	۳/۳۰۸	۰/۰۰۱		۱/۵۵۳
مقدار ثابت	۲۰/۳۷۷	۵/۵۷۱	۰/۰۰۰		-
آماره F	(سطح معنی داری)	۲/۱۰۰ (۰/۰۰۰)	آماره دوربین واتسون		۲/۰۳۵
(ضریب تعیین)	۰/۳۶۱	آماره جاکوبرا (سطح معنی داری)			۷/۸۴۵ (۰/۱۱۹)

بر اساس نتایج آزمون فرضیه اصلی اول، با توجه به اینکه آماره F (۰/۰۰۰) دارای سطح معناداری زیر (۵ درصد) می باشد، بنابراین رگرسیون قدرت تبیین دارد. ضریب تعیین مدل نیز گویای آن است که ۳۶/۱ درصد از تغییرات متغیر ریسک، توسط متغیرهای وارد شده در مدل تبیین می شود. همچنین در بررسی مفروضات رگرسیون کلاسیک نتایج آزمون جاکوبرا گویای آن است که باقیمانده های حاصل از برآورد مدل در سطح اطمینان ۹۵٪ از توزیع نرمال برخوردار می باشند بطوری که سطح معنی داری مربوط به این آزمون بزرگتر از ۰/۰۵ است (۰/۱۱۹). همچنین با توجه به این که مقدار آماره دوربین واتسون مدلی بین ۱/۵ و ۲/۵ است (۲/۰۳۵) لذا می توان گفت در مدل، مشکل خود همبستگی باقیمانده ها وجود ندارد. در نهایت با توجه به سطح معناداری متغیر استقلال کمیته حسابرسی (متغیر مستقل) که زیر ۰/۰۵ است (۰/۰۰۵) لذا بین استقلال کمیته حسابرسی و ریسک رابطه منفی و معنی داری وجود دارد. همچنین از متغیرهای کنترلی نیز بین نسبت سود خالص به کل دارایی ها و لگاریتم میانگین حجم معاملات سهام با ریسک رابطه مثبت و بین لگاریتم عمر شرکت و شاخص کیفیت حسابرسی با ریسک رابطه منفی و معناداری وجود دارد. در نهایت با آزمون همخطی میان متغیرهای تحقیق نیز مقدار آماره VIF (عامل تورم واریانس) برای تمامی متغیرها از ۵ کوچکتر بوده و بیانگر این است که میان متغیرهای پژوهش مشکل همخطی شدید وجود ندارد.

نتایج آزمون فرضیه فرعی اول

در فرضیه فرعی اول به دنبال بررسی رابطه بین استقلال کمیته حسابرسی با ریسک سیستماتیک مطلوب می باشیم که نتایج آن به شرح زیر می باشد:

جدول (۶) نتایج برآورد مدل برای فرضیه (۱-۱) پژوهش

نام و نماد متغیر	ضریب رگرسیون	آماره t	سطح داری	معنی	آماره VIF
شاخص استقلال کمیته حسابرسی (ACI)	-۰/۲۲۷	-۲/۰۰۴	۰/۰۴۷		۱/۰۷۵
اندازه شرکت (SIZE)	-۰/۰۵۷	-۱/۴۱۱	۰/۱۵۹		۱/۷۵۹
اهرم مالی (LEV)	-۰/۱۸۸	-۱/۱۴۸	۰/۲۵۱		۱/۳۵۴
نسبت سود خالص به کل دارایی ها (ROE)	۰/۴۹۷	۲/۵۰۳	۰/۰۱۲		۱/۳۹۶
زیان ده بودن شرکت (LOSS)	۰/۲۶۱	۱/۷۳۳	۰/۰۸۴		۱/۷۰۵
لگاریتم عمر شرکت (AGE)	-۰/۱۶۱	-۱/۲۱۷	۰/۲۲۴		۱/۰۲۰
شاخص کیفیت حسابرسی (BIG)	۰/۳۰۳	۲/۴۴۵	۰/۰۱۵		۱/۱۹۵
لگاریتم میانگین حجم معاملات سهام (VOL)	۰/۱۷۱	۵/۱۷۹	۰/۰۰۰		۱/۵۵۸
مقدار ثابت	-۲/۳۶۹	-۲/۷۲۲	۰/۰۰۶		-
آماره دوربین-واتسون		۲/۰۵۵	(ضریب تعیین)		۰/۱۳۰
آماره F					۵/۲۵۴
(سطح معنی داری)			(۰/۰۰۰)		

با توجه به اینکه آماره F (۰/۰۰۰) دارای سطح معناداری زیر (۵ درصد) می باشد، بنابراین رگرسیون قدرت تبیین دارد. ضریب تعیین مدل نیز گویای آن است که ۱۳ درصد از تغییرات متغیر ریسک سیستماتیک مطلوب، توسط متغیرهای وارد شده در مدل تبیین می شود. در نهایت با توجه به سطح معناداری متغیر استقلال کمیته حسابرسی (متغیر مستقل) که زیر ۰/۰۵ است (۰/۰۴۷) لذا بین استقلال کمیته حسابرسی و ریسک سیستماتیک مطلوب رابطه منفی معنی داری وجود دارد. همچنین از متغیرهای کنترلی نیز بین نسبت سود خالص به کل دارایی ها، شاخص کیفیت حسابرسی و لگاریتم میانگین حجم معاملات سهام با ریسک سیستماتیک مطلوب رابطه مثبت معناداری وجود دارد.

نتایج آزمون فرضیه فرعی دوم

در فرضیه فرعی دوم به دنبال بررسی رابطه بین استقلال کمیته حسابرسی با ریسک سیستماتیک نامطلوب می باشیم که نتایج آن به شرح زیر می باشد:

جدول (۷) نتایج برآورد مدل برای فرضیه (۱-۲) پژوهش

نام و نماد متغیر	ضریب رگرسیون	آماره t	سطح داری	معنی	آماره VIF
شاخص استقلال کمیته حسابرسی (ACI)	-۰/۲۷۹	-۳/۴۶۸	۰/۰۰۰		۱/۰۶۴
اندازه شرکت (SIZE)	-۰/۱۲۷	-۲/۰۶۸	۰/۰۴۴		۱/۷۰۸
اهرم مالی (LEV)	-۰/۰۶۶	-۰/۲۰۱	۰/۸۴۰		۱/۲۹۴
نسبت سود خالص به کل دارایی ها (ROE)	۰/۰۵۲	۰/۲۰۲	۰/۸۳۹		۱/۲۵۴

نام و نماد متغیر	ضریب رگرسیون	آماره t	سطح معنی داری	آماره VIF
زیان ده بودن شرکت (LOSS)	۰/۵۰۵	۲/۱۲۲	۰/۰۳۴	۱/۴۲۲
لگاریتم عمر شرکت (AGE)	-۰/۲۴۱	-۲/۰۶۰	۰/۰۴۶	۱/۰۳۲
شاخص کیفیت حسابرسی (BIG)	۰/۰۳۴	۰/۲۳۲	۰/۸۱۶	۱/۰۹۶
لگاریتم میانگین حجم معاملات سهام (VOL)	۰/۱۵۳	۳/۳۲۴	۰/۰۰۱	۱/۶۲۱
مقدار ثابت	-۴/۱۴۹	-۳/۴۹۳	۰/۰۰۰	-
آماره دوربین - واتسون		۱/۸۲۲	(ضریب تعیین)	۰/۱۶۲
آماره F (سطح معنی داری)		(۰/۰۰۰)		۸/۸۸۴

با توجه به اینکه آماره F (۰/۰۰۰) دارای سطح معناداری زیر (۵ درصد) می باشد، بنابراین رگرسیون قدرت تبیین دارد. ضریب تعیین مدل نیز گویای آن است که ۱۶/۲ درصد از تغییرات متغیر ریسک سیستماتیک نامطلوب، توسط متغیرهای وارد شده در مدل تبیین می شود. در نهایت با توجه به سطح معناداری متغیر استقلال کمیته حسابرسی (متغیر مستقل) که زیر ۰/۰۵ است (۰/۰۰۰) لذا بین استقلال کمیته حسابرسی و ریسک سیستماتیک نامطلوب رابطه منفی معنی داری وجود دارد. همچنین از متغیرهای کنترلی نیز بین اندازه شرکت و لگاریتم عمر شرکت با ریسک سیستماتیک نامطلوب رابطه منفی و بین زیان ده بودن شرکت و لگاریتم میانگین حجم معاملات سهام با ریسک سیستماتیک نامطلوب رابطه مثبت معناداری وجود دارد.

نتیجه گیری و پیشنهادات

هدف اصلی این پژوهش بررسی تاثیر استقلال کمیته حسابرسی بر ریسک سیستماتیک مطلوب و نامطلوب در شرکت های بورس اوراق بهادار تهران می باشد. یافته های تحقیق نشان می دهد که استقلال کمیته حسابرسی بر ریسک سیستماتیک و ریسک سیستماتیک مطلوب و نامطلوب تاثیر منفی و معناداری دارد. لذا نتایج تحقیق حاضر با نتایج تحقیق های پورتنی و همکاران (۲۰۱۹)، هوانگ (۲۰۱۸)، کیان و فقیه (۱۳۹۷)، فخاری و رضایی پیشه نونی (۱۳۹۶)، همسو می باشد و با نتایج تحقیق های ژائو و همکاران (۲۰۱۶)، دسینه و همکاران (۱۳۹۹)، پورسعید و محمدی پور (۱۳۹۸) همسو نمی باشد. همواره نگرانی هایی درباره کیفیت اطلاعات ارائه شده وجود داشته است و تجربه جهانی نشان می دهد که بدون سازوکارهای کنترلی ساختاریافته، دستیابی به اطلاعات با کیفیت دشوار است. اطلاعات با کیفیت باید قابل اتکا، مرتبط، به موقع و به صورت مناسب توزیع شده باشند تا عدم تقارن اطلاعاتی را کاهش دهند. در سال های اخیر، قانونگذاران قوانینی برای بهبود کیفیت گزارشگری مالی و کاهش ریسک تصویب کرده اند، از جمله: ۱- الزام به استقرار کنترل های داخلی برای گزارشگری مالی، ۲- تشکیل کمیته حسابرسی برای نظارت بر این کنترل ها. استقلال کمیته حسابرسی یک عامل کلیدی در اثربخشی آن است، زیرا مدیران مستقل بهتر می توانند بر گزارشگری مالی نظارت کرده و در برابر دستکاری سود مقاومت کنند. با این حال، تحقیقات تجربی نتایج متناقضی درباره تاثیر کمیته حسابرسی نشان داده اند، بنابراین شرکت ها نه تنها باید وجود این کمیته را در نظر بگیرند، بلکه ویژگی های اعضای آن مانند تجربه و استقلال را نیز

بررسی کنند. چالش اصلی زمانی است که مدیران با ایجاد کمیته‌های وابسته به خود، بر تصمیم‌گیری هیئت مدیره تأثیر می‌گذارند و اثربخشی نظارتی کمیته را کاهش می‌دهند. از این‌رو، استانداردگذاران باید راهکارهایی برای تقویت استقلال کمیته حسابرسی و جلوگیری از محدودیت‌های مدیریتی بر عملکرد آن بیابند.

نقش و مسئولیت‌های کمیته حسابرسی: ۱- کمیته حسابرسی باید هماهنگی بین حسابرسی داخلی (کنترل‌های داخلی) و حسابرسی مستقل (گواهی صورت‌های مالی) را تضمین کند تا اطمینان حاصل شود که این دو مکمل یکدیگرند. ۲- کمیته باید در تعیین اهداف و رسالت حسابرسی داخلی دخالت کند تا نظارت مؤثر انجام شود. ۳- کمیته مسئول بررسی نتایج حسابرسی داخلی و پاسخ مدیریت به توصیه‌های آن است. ۴- کمیته به نمایندگی از سهامداران، اختیار نهایی انتخاب، ارزیابی و تغییر حسابرس مستقل را دارد. **استقلال اعضای کمیته حسابرسی:** ۱- اعضای کمیته حسابرسی باید غیراجرایی و مستقل از مدیریت باشند. ۲- طبق قوانین بورس نیویورک، اکثریت اعضا باید مستقل باشند. ۳- استقلال به معنای عدم وابستگی به مدیریت و توانایی تصمیم‌گیری بی‌طرفانه است، حتی اگر در تضاد با منافع مدیریت باشد. ۴- تشخیص استقلال و درستکاری اعضا برعهده هیئت مدیره است، بنابراین انتخاب اعضا باید با دقت و آزادی عمل انجام شود. **نقش کمیته حسابرسی در مدیریت ریسک:** ۱- کمیته حسابرسی به دنبال تعادل بین بازده و ریسک است. ۲- ضعف در ارزیابی ریسک ممکن است ناشی از ساختارهای ناکارآمد هیئت مدیره باشد. ۳- از آنجا که کمیته حسابرسی زیرمجموعه هیئت مدیره است، استقلال آن می‌تواند در مدیریت ریسک و تعیین سطح قابل قبول ریسک نقش کلیدی داشته باشد. ۴- در ایران، تشکیل کمیته حسابرسی نوباست، اما می‌تواند به شناسایی و کاهش ریسک‌های مالی کمک کند. در ادامه پیشنهادات مبنی بر نتایج تحقیق به شرح زیر می‌باشد: با توجه به نتایج همواره استفاده‌کنندگان صورتهای مالی هنگام تجزیه تحلیل برای خرید سهام شرکتها به متغیرهایی مانند استقلال کمیته حسابرسی توجه داشته باشند زیرا این متغیر منجر به کاهش ریسک و ریسک سیستماتیک مطلوب و نامطلوب می‌شود. همچنین با توجه به اینکه هدف مدیران این است که اعتماد مالکان شرکت را فراهم کنند پس بایستی این نکته را در نظر بگیرند که همواره به دنبال کاهش ریسک و استفاده از ابزارهایی باشند که سرمایه‌گذاری در واحد اقتصادی را به شکل بهینه افزایش دهد که یکی از این موارد می‌تواند تلاش برای استقرار کمیته حسابرسی مستقل باشد. در ضمن بایستی سازمان بورس اوراق بهادار برای مشخص شدن ارزش واقعی شرکتها، شفاف‌سازی اطلاعاتشان و درک بهتر عملکردشان، قوانین و مقرراتی را اتخاذ کنند که واحدهای اقتصادی از ابزارهای استفاده نمایند که کمیته حسابرسی از استقلال قابل ملاحظه‌ای برخوردار باشد تا این مهم منجر به کاهش ریسک در واحد اقتصادی شود. نتایج تحقیق حاضر نیز برای مدیران اقتصادی، تحلیلگران مالی، پژوهشگران و دانشجویان نیز حاوی اطلاعات مفیدی است؛ زیرا تأثیر استقلال کمیته حسابرسی بر ریسک سیستماتیک مطلوب و نامطلوب از اهمیت بالایی برخوردار است.

منابع و مأخذ

- ۱- رستمی، حمید. (۱۴۰۳). تأثیر نااطمینانی سیاست‌های اقتصادی بر ریسک سیستماتیک مطلوب و نامطلوب. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز

- ۲- صادقی، محسن. سروش، ابوذر. فرهانیان، محمد جواد. (۱۳۸۹). «بررسی معیارهای نوسان پذیری، ریسک مطلوب و ریسک نامطلوب در مدل قیمت گذاری دارایی های سرمایه ای: شواهدی از بورس اوراق بهادار تهران» تحقیقات مالی. دوره ۱۲. شماره ۲۹. صص ۷۷-۵۹
- ۳- فخاری، حسین و محمدی، جواد. ۱۳۹۴. بررسی اثر ویژگی های کمیته حسابرسی بر مدیریت سود، مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۲(۴۶). صص ۱۴۶-۱۲۳
- ۴- فخاری، حسین. رضایی، پیشه نوئی، یاسر. (۱۳۹۶). تأثیر تخص مالی اعضای کمیته حسابرسی بر محیط اطلاعاتی شرکت. دانش حسابداری، ۸(۳). ۸۱-۱۱۲
- ۵- کامیابی، یحیی و بوژمهرانی، احسان. ۱۳۹۶. بررسی رابطه بین اثر ویژگی های کمیته حسابرسی و افشای اختیاری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دانش حسابرسی، سال هفدهم، شماره ۶۷، صص ۱۴۷-۱۶۳
- ۶- کشاورز، حمیده. سیدعلیرضا موسوی. (۱۳۹۰). بررسی رابطه عوامل ساختار سرمایه و طبقات ریسک سیستماتیک در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. مجله پژوهشگر. دوره ۸. شماره ویژه نامه. صص ۳۶-۱۹
- ۷- کیا، علیرضا، علیرضا فقیه. (۱۳۹۷). تأثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر ریسک شرکت. مجله دانش حسابداری، دوره نهم، شماره ۳، پیاپی ۳۴. صص ۲۰۸-۱۷۷
- ۸- هاتف وحید، مجید؛ صالح اردستانی، عباس. (۱۴۰۳). تاثیر متغیرهای کلان اقتصادی بر ریسک سیستماتیک مشاهده نشده با استفاده از فیلتر کالمن. فصلنامه علمی پژوهشی دانش سرمایه گذاری. دوره ۱۳. شماره (۳). پیاپی ۵۱. صص ۲۷۹-۳۰۰

- 9- Abdulhamied, A. A., & Abulezz, M. E. 2014. An empirical investigation of the effect of cost structure and demand uncertainty on SA&G cost stickiness. Available in: <http://ssrn.com/abstract=2311584>.
- 10- Akhtaruddin, M., Haron, H. (2010). Board ownership, audit committees' effectiveness and corporate voluntary disclosures. *Asian Review of Accounting*, 18(1), 68-82.
- 11- Bansal. N., Sharma, A.K. (2016). Audit committee, corporate governance & firm performance. *International Journal of Economics and Finance*, 8(3), 103-116.
- 12- Beasley, M.S. (1996). An empirical analysis of the relation between the board of director composition and financial statement fraud. *The Accounting Review*, 71(4), 443-465.
- 13- Bushman, R.M., Smith, A.J. (2001). Financial accounting information and corporate governance. *Journal of Accounting Economics*, 31, 233-237.
- 14- Calleja, K., Steliaros, M. & Thomas, D.C. 2006. A Note on Cost Stickiness: Some International Comparisons. *Management Accounting Research*, 17(2), 127-140.
- 15- Cohen. D., Dey, A., Lys, T. (2008). Real and accrual base earnings management in the pre and post sarbanes oxley periods. *The Accounting Review*, 83, 757-787.
- 16- Ho, S.M., Wong, K. (2001). A study of the relationship between corporate governance structures and the extent of voluntary disclosure. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 10, 139-156.
- 17- Huang, Hsu-Huei. (2018). "Audit committees and systematic risk: Evidence from Taiwans". *North American Journal of Economics and Finance*. Accepted 11 June 2018
- 18- John. H.L., Yost. S.J.J.K. (2013). Corporate risk and corporate governance: Another view. *Managerial Finance*, 39(3), 204-227.
- 19- Klein, A., (2002). Audit committee, board of director characteristics, and earnings management. *Journal of Accounting and Economics*, 33(3), 375-400.

- 20- Liu, Yulin. Junbo Wang. Fenghua Wen. Chunchi Wu. (2024). Climate Policy Uncertainty and Bank Systemic Risk: A Creative Destruction Perspective. This preprint research paper has not been peer reviewed. Electronic copy available at: <https://ssrn.com/abstract=4617684>
- 21- Markowitz, H. (1991). Foundations of portfolio theory. Journal of Finance. No 46: 469–477.
- 22- Pomeroy, B. (2008). Audit committee member investigation of significant accounting decisions. Journal of Practice & Theory, 29(1), 173-205.
- 23- Porettia Cedric, Alain Schatt, Liesbeth Bruynseelsc.(2019). “Audit committees independence and the information content of earnings announcements in Western Europe”. Journal of Accounting Literature 40. 29–53
- 24- Sultana, N., (2015). Audit committee characteristics and accounting conservatism. International Journal of Auditing, 19(2), 88-102.
- 25- Zhang, Y., Zhou, J., Zhou, N. (2007). Audit committee quality, auditor independence, and internal control weaknesses. Journal of Accounting and Public Policy, 26(3), 300-327.